

Nieuwsbrief nr. 6

Herfsttinten

27 september 2020

Op Open Monumentendag 12 september staan twee Erfgoed Stichtingen in de belangstelling, de Erfgoedvrienden en Stichting Cultuur en Erfgoed in Brouwershaven. Beide hebben een opdracht gegeven aan een kunstenaar. De Dikke Toren kreeg een richtingenroos en aan de Schenkeldijk bij Brouwershaven verrees een indrukwekkend kunstwerk, de Sound Wave. Het Blauwe Bolwerk is klaar, de Oude Haven gaat op de schop. Gast columnist Carel Beulink, bestuurslid van de Museumhaven schreef een boeiend Getijdeverhaal over de geschiedenis van de Oude Haven. Erfgoedbomen en groen zijn onderwerp van discussie in Zierikzee. Vruchten en bladeren waaien door de lucht, de herfst is begonnen.

Blauwe Bolwerk, 1621 Erfgoed is klaar!

De steigers zijn verdwenen en de vaklui ook. Het was interessant om de restauratie te volgen. Het ziet er op sommige plekken nog wat 'gemaakt' uit met de nieuwe stenen en het zink boven op de muur. Over een poosje zal het allemaal bijgekleurd zijn verzekeren de werkmannen van Leenhouts. Veel verrassingen kwamen er niet te voorschijn. Er rest nog het verhaal van de eerder genoemde wasbak die gevonden werd in de muur. Bouwhistoricus Karlijn de Wildt legt het verhaal uit. De aannemer heeft met het demonteren van de blokken vlakbij de metselwerk penanten / palen een wasbak gevonden. Het gaat om een natuurstenen lage spoelbak, van hetzelfde natuursteen als de overige bekleding van de muur. Vermoedelijk komt die uit een van de panden bij het Bolwerk of de Nieuwe Haven (maar zeker weten doen we dat niet). Het gat waar de afvoer in heeft gezeten is met cement dicht gesmeerd, en de wasbak stond op zijn kant verwerkt in het muurwerk. Zodoende was de onderzijde van de wasbak in feite een van de grote grijze blokken in het muurwerk geworden. Als het goed is, heeft de aannemer de bak weer op de plek waar ze hem hebben gevonden terug gestopt. Je zou hem in theorie dus nog moeten kunnen vinden in de huidige muur! Bij navraag vertellen de vaklui dat de wasbak is teruggeplaatst op dezelfde plek, zie foto Karlijn de Wildt.

Dikke Toren richtingenroos

In 2018 kreeg Baukje Bijlsma de tweejaarlijkse Erfgoedprijs van Schouwen-Duiveland en mocht zij opdrachtgever zijn van een erfgoed gerelateerd project. Het werd een richtingenroos voor de Dikke Toren. De eigenaar Stichting Monumentenbezit was enthousiast over het ontwerp van grafisch kunstenaar Kianoosh Gerami uit Zierikzee.

 hanse staalbouw
... al meer dan 100 jaar!

De uiteindelijke vorm en materiaalkeuze heeft geleid tot een moederplaat in de hal en vier kleine plaatjes op de rondgang. Helaas konden we weinig Erfgoedvrienden uitnodigen vanwege Corona. In aanwezigheid van directeur Mark van den Bos van Stichting Monumentenbezit onthult Wethouder Jacqueline van Burg samen met Kianoosh de richtingenroos.

Met dank aan Hanse Staalbouw uit Nieuwerkerk die de bevestiging van de platen heeft gesponsord.

[Klik hier](#) voor de dia's van de ingebruikname en voor een opname van Omroep Zeeland. Zo bent u er even bij. De Dikke Toren kan beklommen worden tot 31 oktober van dinsdag tot en met zaterdag van 10.00-17.00 uur.

Restauratie van de kade in Zierikzee

In het najaar wordt gestart met de restauratie van de kade aan de Oude Haven in Zierikzee. Dit is hard nodig en een kostbare klus. De firma Leenhouts die ook het Blauwe Bolwerk gerestaureerd heeft gaat er mee aan de slag. De schepen van de Museumhaven verdwijnen voor lange tijd uit beeld. De getijdhaven kent een bijzondere geschiedenis. Carel Beulink bestuurslid van de Stichting Museumhaven Zeeland in Zierikzee schreef in het blad Consent een boeiende geschiedenisles hierover. Sommige artikelen zijn zo goed, dat je er niet uit wilt citeren. Carel en de redactie vinden het prima om dit interessante artikel met de Erfgoedvrienden te delen, waarvoor onze hartelijke dank. [Klik hier](#) voor het getijdeverhaal.

Schenkeldijk bommenwerper

Kunstenaar Rosalinde van Ingen Schenau maakte in opdracht van Stichting Cultuur en Erfgoed Brouwershaven het indrukwekkende sculptuur-kunstwerk Soundwave aan de Schenkeldijk. De Amerikaanse ambassadeur Pete Hoekstra legde samen met burgemeester Jack van der Hoek en gedeputeerde Anita Pijpelink een krans. Luitzen Bijlsma vertelde aan de hand van de pas uit een werkkamp terugkeerde bewoner Cornelis van Beveren over de bezettingstijd. Zijn zoon Willy was net daarvoor verongelukt, doordat hij met een tangetje de neergestorte bommenwerper onderzocht. Het vliegtuig ontplofte waarbij Willy omkwam. Vader Cornelis moest hem op zijn 14^e verjaardag begraven. De zus van Willy is met haar man aanwezig bij de emotionele plechtigheid. De herinnering wordt levend gehouden aan de bemanning van de bommenwerper, zij stierven voor onze vrijheid.

Schouwen-Duiveland Bevrijd! 75 + 1 jaar Bevrijding en het boek 'Schouwen Koorts' van een glider piloot

De tentoonstellingen in de 5 kleinere musea lopen nog tot 31 oktober. Komend jaar gaat de 'bevrijding' door tot eind mei 2021. Voorzitter Luitzen Bijlsma is in de geschiedenis gedoken van het in september 1944 bij Nieuwerkerk gestrande zweeftoestel met zes militairen aan boord. In de zoektocht heeft hij families en plekken opgespoord en deze een gezicht gegeven. De piloot, een 23 jarige jongeman, heeft jaren geleden zijn spannende onderduikverhaal op Schouwen op papier gezet. Dit is vertaald en wordt uitgegeven door het Paard van Troje in Goes. De sponsoring loopt inmiddels. Archivaris Ilja Mostert van het Gemeentearchief schrijft het voorwoord. In de volgende Nieuwsbrief wordt hier uitgebreider op ingegaan.

Erfgoedbomen aan de kade

In 2009 is het bomenbeleidsplan van gemeente uitgebracht met aanbevelingen voor de diverse kernen. In Zierikzee staan aan de kade twee prachtige rijen lindebomen. De gemeente is niet duidelijk geweest naar de bewoners toe over de plannen met de bomen en restauratie van de kade. Restaurateur Leenhouts van de kade meldt dat de bomen kunnen blijven staan. Er is actie gevoerd voor het behoud van de bomen. Een petitie leverde meer dan 1300 handtekeningen op, deze zijn aan burgemeester Jack van der Hoek aangeboden. Lindebomen kunnen oud worden, maar dan moeten ze ook goed onderhouden worden. Bomen kosten niet alleen geld, het zijn de longen van de stad en ze leveren veel op zoals zuurstof, CO2 reductie, hout, schaduw, nestplek en stadsschoon. In Schiedam is het gelukt om tijdens de restauratie van de haven de lindebomen te behouden door goed te overleggen met verschillende disciplines. Erfgoedbomen is een zaak om serieus over te bomen alvorens ze om te zagen. Het laatste woord is hier nog niet over gesproken, de gemeente gaat in ieder geval met bewoners in gesprek.

In de binnenstad groeien op meerdere plekken bomen van meer dan 250 jaar oud die de Watersnoodramp hebben overleefd. In de stadstuinen aan de Oude Haven groeien er verscheidene, de paardenkastanje bij de Nieuwe Kerk is een blikvanger en in de Poststraat groeit en bloeit een Moerbeiboom van zeker 300 jaar oud.

Zierikzee en Erfgoedbomen

Zwarte Moerbeiboom - *Morus nigra* 1600-1700

Deze Monumentale boom is geregistreerd in het landelijk bomenregister. Het pand de Zoutkeet in Zierikzee is vanaf 1593 lange tijd een logement en koffiehuis. Achter in de ommuurde tuin staat een meer dan 300 jaar oude zwarte Moerbeiboom. De Moerbeiboom kan wel 500 jaar oud worden. Op het moment van de foto, in juli genomen, zit de boom vol sappige moerbeibessen. Ze smaken framboosachtig heerlijk. De zwarte moerbeï is al in het begin van de zestiende eeuw via de zijderoute in Engeland aangeplant, in de hoop dat hij voedsel zou leveren voor de zijderups en daardoor dus voor de productie van zijde zou zorgen. Op last van Koning James I (1566-1625) zijn veel exemplaren geïmporteerd, maar achteraf bleek dat de zijderups toch liever de bladeren van de witte moerbeï (*Morus alba*) eet. In de Chinese traditionele geneeskunde wordt de zwarte moerbeï al millennia lang ingezet. De bladeren zouden antibacterieel, samentrekkend, pijnstillend en ooghelend werken. Thee van moerbeiblad wordt gedronken bij verkoudheid, griep, oogontsteking en neusbloedingen. De stengels werken vocht afdrijvend en bloeddrukverlagend.

Stadspark vergroenen gevraagd.

Er ligt een mooi stuk grond braak in de Waterwijk bij het Havenkanaal in Zierikzee. Zou het niet mooi zijn om daar een stadspark te realiseren, met een diversiteit aan bomen, struiken, waterpartijen, zitbankjes, vliegerplek, boomhut, educatieve doeleinden en een stille ruimte bijvoorbeeld. Er zijn nu al Erfgoedvrienden met groene ideeën die een bijdrage zouden willen leveren aan een stadspark, bijvoorbeeld door een boom of een bankje te schenken. Betrek vooraf inwoners erbij en sla de handen in elkaar. Er zijn op het eiland jonge professionele hoveniers/tuinontwerpers met bomen- en tuinenkennis in de weer die interessante ideeën hebben. Wim Pijbes, oud directeur van het Rijksmuseum, heeft een pleidooi gehouden om zulke stadsparken te realiseren. Het RIVM publiceerde in 2018 een rapport waarin cijfers uitdrukken wat de waarde is van groen. Het verlaagt het stressniveau en verhoogt de levensverwachting. **Groen** is nodig, met Parkvrienden kan Zierikzee het ook!

Tips

Van Klein tot Groots is een prettige kinderboekenreeks uitgebracht met kleurrijke personages. Zo is er het boekje over het Joodse meisje Anne Frank, de wetenschapper Marie Curie, de kunstenares Frida Kahlo, de Amerikaanse Rosa Parks mensenrechten activiste, Audrey Hepburn filmster, Coco Chanel modeontwerper. Het strakke uiterlijk en de neutrale feitelijke toon maken de serie overtuigend. Elk deel laat zien hoe een klein meisje met een grote droom opgroeide tot een sterke vrouw met grootse ideeën in de wereldgeschiedenis.

Nieuwerkerk 2

Wim Kesteloo is een allesweter over de geschiedenis van Nieuwerkerk. Hij beschrijft bijeen gesprokkelde documentatie over de geschiedenis en gebeurtenissen in Nieuwerkerk over bestuur, Joanniskerk, toren, dominees, schoolmeesters en nog meer in chronologische volgorde door de eeuwen heen. Verkrijgbaar bij Zwaag, pumbo.nl 2019

Rondleidingen op tv door de Zeeuwse Musea

Als u niet in de gelegenheid bent om Zeeuwse Musea te bezoeken dan kunt u een digitale rondleiding krijgen. Op museumtv.nl zijn korte minidocumentaires te zien van tien musea in de provincie.

Maand van de geschiedenis

Oktober is de maand van de geschiedenis. In Zierikzee 22 oktober is het Gemeente Archief gratis open voor publiek van 9.30- 15.30. Er zijn onder ander lezingen, nieuwe aanwinsten en een kleine tentoonstelling te zien.

Gefeliciteerd Ridder Reder Jaap Schot

Hij werd op 18 september verrast met een lintje voor ondermeer zijn bijdragen aan Kor en Bot en de havendagen in Zierikzee. Dit jaar zou de ZZ 10 voor de 70ste keer uitvaren, de jaarlijkse Kor en Bot tocht met wetenschappers en genodigden op zoek naar bijzondere vondsten uit de Oosterschelde. De botten zijn geschonken aan Naturalis en het Stadhuismuseum. De vaartocht ging niet door helaas, maar het Ridderfeest wel, Chapeau!

Met Vriendelijke groet, Luitzen Bijlsma, Peter Bracke, Lisette van de Velde, Jozé van de Sande en Baukje Bijlsma

